

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta tat-3 ta' Ottubru, 2003

Citazzjoni Numru. 1589/1994/1

George Said, bhala rapprezentant tas-socjeta` R. von Brockdorff Insurance Agency Limited, u dina bhala agenti Malta tas-socjeta` assikuratrici estera Commercial Union Assurance Company Plc, surrogata fid-drittijiet ta' l-assigurat taghha s-socjeta` D. Tanti & Co. Ltd.;

U b'nota tal-5 ta' Marzu 1999, Stephen Conti ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta` Atlas Insurance Agency Limited bhala agenti Malta tas-socjeta` Guardian Royal Exchange Assurance plc cessjonarja tas-socjeta` assikuratrici estera fuq imsemmija u kif surrogata, assumma l-atti tal-kawza.

Vs

Joseph Ellul Sullivan sive Joseph Mary Sullivan sive Joseph E. Sullivan, u John E. Sullivan, bhala diretturi, ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta` Sullivan Shipping Agencies Limited, agenti f' Malta tas-

**socjeta` estera Sloman Neptun Schiffahrts – Agentur
G.m.b.H., armaturi tal-bastiment “Godewind”;
U b’digriet tat-28 ta’ Jannar 1997 il-gudizzju gie
trasfuz f’ isem is-socjeta` Sullivan Maritime Limited.**

Il-Qorti;

Rat l-Att tac-Citazzjoni pprezentat fit-18 ta’ Novembru 1994 li bih l-attur *nomine* premessi d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni;

Premess illi s-socjeta` D. Tanti & Co. Ltd., importat mill-Germanja tmintax (18)-il carton kontenenti batteriji ghal camcorders, televisions tal-kulur u video cassette recorders, li gew trasportati minn Hamburg lejn Malta fuq il-bastiment “GODEWIND” (Dok. GM 1 u GM 2);

Premess illi wara l-wasla tal-bastiment fis-16 ta’ Novembru 1993 (Dok. GM 3), meta l-importatur mar jiehu konsenja tal-merkanzija importata fil-25 ta’ Novembru 1993, sab zewg (2) cartons (wahda ta’ video recorder u ohra ta’ batterija ghal camcorders) nieqsa ghal kollox, u mis-sittax (16) li rtira wahda kienet incarrta, waqt li tlieta (3) ohra flok zewg settijiet tat-television tal-kulur u video cassette recorder sab bicciet ta’ l-injam;

Premess illi ghan-nuqqas li garrab l-importatur, is-socjeta` assikuratrici attrici, kif obbligata, hallset is-somma ta’ elf erbgħa u disghin lira tlettax-il centezmu (Lm1094.13c) u ghalhekk giet surrogata fid-drittijiet ta’ l-importatur (Dok. GM 4 u GM 6);

Premess illi s-socjeta` konvenuta hija responsabbli ghan-nuqqas fuq riferit (Dok. GM 7 sa GM 10);

Premess illi s-socjeta` konvenuta qed tichad kull responsabilita` (Dok. GM 11);

Talab ghalhekk l-attur *nomine* lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:-

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Tiddikjara lill-konvenuti *nomine* responsabbli ghan-nuqqas fuq indikat;

2. Tikkundanna lill-konvenuti *nomine* li jhallsu lill-attur *nomine* is-somma ta' elf erbgha u disghin lira tlettax-il centezmu (Lm1094.13c) in linea ta' danni subiti mill-importatur u surrogati lill-attur *nomine* bl-interessi legali mid-data tan-notifika ta' din ic-citazzjoni, fic-cirkostanzi u minhabba l-obbligi hawn fuq premissi;

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti *nomine*;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess attur *nomine*, il-lista tax-xhieda minnu indikati u l-elenku tad-dokumenti eseбити mac-citazzjoni;

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet ipprezentata fid-19 ta' Jannar 1995 mill-konvenut *et nomine* li permezz taghha huwa eccepixxa:-

1. Preliminarjament in-nuqqas ta' gurisdizzjoni stante li a bazi tal-klawsola 2 (e) tal-polza ta' karigu numru 005 relattiva ghal dan il-kaz: “*Any dispute arising under this Bill of Lading shall be decided by the Bremen courts and as far as not otherwise provided for in this Bill of Lading, according to German law.*”;

2. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost in-nuqqas ta' relazzjoni guridika bejn il-kontendenti stante li l-eccipienti mhumiex l-agenti tas-socjeta` estera indikata mill-attur *nomine*. Inoltre s-socjeta` Sullivan Shipping Agencies Limited lanqas *de proprio* ghandha relazzjoni guridika ma' l-attur *nomine*, ghalhekk l-eccipienti ghandhom jigu liberati mill-osservanza tal-gudizzju;

3. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-attur *nomine*

stante li l-eccipjenti mhumiex responsabbli ghall-allegat nuqqas;

4. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost in ogni caso ir-responsabbilita` ta' l-eccipjenti hija eskluza jew limitata skond il-ligi u skond il-Hague-Visby Rules applikabbli ghall-kaz in ezami a bazi tal-klawsola 2 tal-polza ta' karigu numru 005 relattiva ghal dan il-kaz;

5. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost l-attur *nomine* naqas li jipprezenta l-pretensjonijiet tieghu lill-eccipjenti fit-terminu prefiss mill-klawsola 21 tal-fuq imsemmija polza ta' karigu, stante li l-bastiment wasal Malta fit-18 ta' Novembru, 1993 (u mhux fis-16 ta' Novembru 1993). il-merkanzija giet rilaxxjata fil-Malta Freeport fit-18 ta' Novembru, 1993 u l-kunsinnatarju s-socjeta` D. Tanti & Co. Limited irtiratha fil-25 ta' Novembru, 1993 ossia sebat (7) ijiem wara r-rilaxx tal-merkanzija in kwestjoni minn fuq il-bastiment, f'liema perjodu ta' sebat ijiem l-istess merkanzija ma kinitx aktar taht ir-responsabbilita` ta' l-eccipjenti;

6. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost l-attur *nomine* qatt ma fornixxa l-eccipjenti s-*survey report*; is-surroga u dettalji l-ohra rilevanti u relattivi ghall-pretensjonijiet attrici;

7. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess konvenut *et nomine* u l-lista tax-xhieda minnu indikati;

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet Ulterjuri tal-konvenut *et nomine* li fiha huwa eccepixxa:-

1. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghall-eccezzjonijiet minnu pprezentati fid-19 ta' Jannar 1995, l-eccipjenti mhumiex responsabbli ghall-allegat nuqqas peress li fil-polza ta' karigu numru 005 taht il-kolonna intitolata "Description of Goods" hemm, riferribbilment

Kopja Informali ta' Sentenza

ghal kull set ta' cartons il-frazi "*said to contain*" u skond il-klawsola numru 7 tal-kondizzjonijiet elenkati fuq l-istess polza ta' karigu numru 005: "*unless otherwise state herein the description of the goods and the particulars of the packages mentioned herein are those furnished in writing by the shipper and the carrier shall not be responsible for the correctness of marks, number, weight, gauge, measurement, contents, nature, quality or value. The merchant and the goods shall be liable for, and shall indemnify the carrier in respect of any injury, loss or damage arising from shipper's failure to declare and mark the weight of any piece of package*";

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-digriet tas-26 ta' Mejju 1995 li permezz tieghu gie nominat bhala perit legali Dr. Peter Borg Costanzi biex ifittex u jirrelata dwar il-fondatezza tad-domandi attrici, wara li jiehu konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet sollevati, u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x' jaqsmu mal-kaz;

Rat ir-relazzjoni tal-perit legali nominat li tinsab a fol. 141 *et sequitur* tal-process u li giet minnu debitament konfermata fl-udjenza tal-21 ta' Novembru 2002;

Rat l-atti kollha tal-process.

Ikkonsidrat:-

Huwa fl-ordni kemm logiku kif ukoll guridiku illi l-ewwel haga li trid tigi investita mill-Qorti, meta hekk tinsorgi, bhal fl-istanza prezenti, hi l-eccezzjoni tan-nuqqas ta' gurdizzjoni. Dan hu bil-wisq ovvju in kwantu jekk tonqos il-gurdizzjoni l-Qorti ma tkunx tista' tinoltra ruhha fuq il-meritu tal-kaz jew ta' l-eccezzjonijiet l-ohra sollevati;

Bhal ma jirrizulta li hekk sar ukoll f' dan il-kaz, eccezzjoni bhal din htiegilha titqajjem *in limine litis*. Dan ghaliex "il-patt li bih tigi prorogata l-gurisdizzjoni jista' jigi rinunzjat minn dak li a favur tieghu l-patt ikun gie stipulat u jekk dik il-persuna konvenuta ma topponix l-eccezzjoni relativa *in limine litis* "si ha da ritenere che egli vi abbia rinunciato, ed in caso di tale rinunzia rivive la giurisdizione ordinaria e propria (Vol. XXIV P I p 1067)" – "**Charles Debono proprio et nomine –vs- John Caruana nomine**", Appell Kummercjali, 14 ta' Mejju 1971;

Il-konvenuti *nomine* jirpozaw in-nuqqas ta' gurisdizzjoni fuq il-klawsola 2 (e) inserita fil-polza tal-kariku (fol. 6) li tghid li "*Any dispute arising under this Bill of Lading shall be decided by the Bremen Courts and as far as not otherwise provided in this Bill of Lading according to German law.*";

Minn giurisprudenza affermata in subjecta materja huwa ndiskuss illi patt bhal dak kontenut fil-polza surreferita huwa validu u jorbot di regola lill-partijiet. "*Il patto nella polizza di carico per cui si dichiara tra tribunali concorrenti quale di loro dovrà prendere cognizione di qualunque futuro litigio ad esclusione dell' altro tribunale e` valida*" (**Castagna –vs- Denaro**" a Vol. XII p 252; "**P. L. Edoardo Frendo –vs- Dottor Roberto Naudi et nomine**" a Vol. XXIX P I p 1317);

B'danakollu l-Qrati pacifikament irrikonoxxew li jezistu eccezzjonijiet ghal din ir-regola;

Hekk, *ad exemplum*, gie rikonoxxut illi "*trattandosi di una contestazione riguardo la mancanza della merce o la deficienza del peso di essa, fatti che possono accertarsi solo alla scaricazione, il domicilio reale e` quello determinato dal luogo della detta scaricazione della merce, ed e` innanzi al tribunale del luogo di scaricazione che tali questioni possono agevolmente svolgersi e definirsi.*" ("**Negte. Andrea Gatt nomine –vs- Negte. Gustavo Gollcher nomine**" a Vol. XXIII P III p 484);

“Avvolja jkun hemm klawsoli f'dak is-sens il-Qrati Taghna ghandhom gurisdizzjoni meta tkun kwistjoni ta' atti ta' avarea, jew ta' verifika ta' danni li ma tistax issir hliet hawn Malta; jew almenu ma tistax issir quddiem it-tribunal ta' barra ahjar, jew b' anqas spejjez u f' anqas zmien milli quddiem it-Tribunali Taghna.” (Kollez. **Vol. XXIX P I p 1317; Vol. XX P III p 32; Vol. XVII P II p 33**);

Tali principju dwar ir-regola tal-validita` tax-xelta tat-tribunal elett fil-polza u l-eccezzjonijiet ghall-istess principji motivati minn ragunijiet ta' espedjenza logika baqghu jigu konsegwiti anke fi zmienijiet ricenti. Dan kif manifest fid-decizjonijiet fl-ismijiet “**Yves Thomas nomine –vs- Ray Angeland nomine**”, Qorti tal-Kummerc, 20 ta' Jannar 1975, “**Reginald Micallef et nomine –vs- Chev. Silvio Mifsud et nomine**”, Appell Kummercjali, 26 ta' Novembru 1991 u “**Avv. Dr. Giannino Caruana Demajo nomine –vs- Maurice Spiteri nomine**”, Prim' Awla, Qorti Civili, 31 ta' Mejju 1995). Sahansitra gie propunjat ukoll illi l-Qrati taghna ghandhom gurisdizzjoni biex jiddeterminaw il-validita` o meno tal-poloż tal-kariku anke fejn fil-*bill of lading* kien hemm referenza ghall-gurisdizzjoni tal-Qorti Ingliza (“**John Bonello nomine –vs- Joseph Ripard nomine**”, Appell, 7 ta' Ottubru 1997);

Issa fil-kaz in ezami l-perit legali, hu u jikkummenta fuq il-klawsola *de qua* tal-gurisdizzjoni eletta, irritjena hekk:-

I. ma giet prodotta l-ebda evidenza li din il-klawsola partikolari giet diskussa espressament bejn il-partijiet meta nharget il-polza;

II. il-klawsola in kwestjoni hija miktuba b'fond ckejken hafna u kemm kemm jinqara;

III. is-socjeta` konvenuta halliet il-kawza tibqa' miexja anke bhala perizja fejn normalment jigu konstatati l-aspetti fattwali u fuq il-meritu u ghalhekk l-esponenti jissottometti bir-rispett illi din l-eccezzjoni ghandha tigi michuda;

In vista ta' din il-konkluzjoni raggunta minnu mbaghad ghadha biex jillikwida d-danni u jissottometti li s-socjeta` konvenuta ghandha tigi kkundannata thallas dawn l-istess danni kif minnu likwidati;

Il-Qorti tistqarr li hi perplessa ferm kif proprju l-perit legali hekk nominat wasal ghad-deduzzjonijiet u ghall-konkluzjoni minnu raggunta meta hu stess fil-kwalita` tieghu ta' rapprezentant ta' socjeta` assiguratrici kellu diga` konoxxenza pjena tal-hsieb tal-Qorti fuq l-istess klawsola tal-*bill of lading* hawn proprju trattata. Dan kif jemergi tant kristallin mill-kontenut tad-decizjoni fl-ismijiet “**Avv. Peter Borg Costanzi *nomine* –vs Ernest Sullivan *nomine***”, Qorti ta' l-Appell, 7 ta' Ottubru 1997;

Proprju fiha dik il-Qorti fuq appell ta' l-attur *nomine* kienet ghamlet dawn l-osservazzjonijiet:-

i. “Il-Qorti ma tistax taccetta illi l-appellant *nomine* ma kienx jaf jew ma setghax kien jaf b' din il-klawsola ghax kienet miktuba b' tipi zghar, jew ghaliex ma nghatatx importanza partikolari mill-kontraenti jew ghaliex l-operaturi tal-vapur ma ghamlux xi attenzjoni partikolari fuq din il-kondizzjoni. Dawn huma fil-fehma tal-Qorti kollha skuzi inaccettabli;”

ii. “ Ma hemm allura l-ebda raguni ghaliex l-insenjament tal-qrati fir-rigward ta' klawsoli simili ghandu jkun disturbat jew ulterjorment zviluppat minhabba xi cirkostanzi partikolari tal-kaz taht ezami”;

iii. “Il-kontraenti mhux biss iddeterminaw il-foro kompetenti, imma stabbilew ukoll illi l-*proper law of the contract* li biha kellu jigi nterpretat u cjoe, il-ligi Germaniza”;

iv. “Sejra ghalhekk tirrispetta l-ghazla tal-partijiet ta' gurdizzjoni estera fir-rigward tar-responsabilita` u ta' l-eventwali kundanna ghall-hlas tad-danni billi ma ssibx raguni valida biex din tigi rifjutata. Se tassumi biss il-gurdizzjoni limitata li tikkostata u tivverifika d-danni

allegatament sofferti mill-assigurat tas-socjeta` attrici u dana fl-interess ta' l-istess partijiet billi l-likwidazzjoni tad-danni tiffacilita` t-trattazzjoni tal-kawza fir-rigward tar-responsabilita` quddiem il-foro kompetenti esteru maghzul mill-kontraenti”;

Dan premess, kull kumment ulterjuri jew agguntiv jinhass superfluwu. U ghalhekk fuq il-bazi ta' l-insenjament delinejat f'kazistika konkordanti din il-Qorti ser tillimita ruhha ghall-verifika u kostatazzjoni tad-danni ossija tan-nuqqas reklamat;

Is-socjeta` assiguratrici attrici tallega illi minn importazzjoni ta' tmintax (18)-il carton, l-assigurat taghha rceva biss sittax (16)-il carton. L-azzjoni hi diretta biss kontra l-armaturi tal-vapur u ghalhekk ghall-finijiet tal-prova tad-danni dak li jikkoncerna dan il-kaz huwa n-nuqqas ta' zewg (2) cartons. Dan qed jigi sottomess in kwantu l-provi stabbilew ukoll nuqqasijiet ohra wara r-ricezzjoni tas-sittax-il carton li gew konsenjati. Dawn in-nuqqasijiet huma relatati mal-kontenut ta' gol-cartons, kif hekk mistqarr minn Francis Camilleri, direttur tas-socjeta` importatrici, fl-Affidavit tieghu a fol. 38 tal-process. Kontenut li dwaru l-polza ta' kariku tallaccja r-rimarka “*said to contain*”, u li, kif ritenut, “*ha per iscopo di proteggere il capitano contro la differenza che potrebbe esistere tra la quantita` realmente caricata e quella che figura sulla polizza di carico*” – “**Negte. Carlo Vassallo – vs- Capitano Stilianos Patronos**”, Appell Kummercjali, 8 ta' Marzu 1922; “**Louis Cuschieri nomine -vs- Albert Mizzi et nomine**”, Qorti tal-Kummerc, 11 ta' Novembru 1985;

Issa fil kaz *de quo* l-polza tal-kariku tevidenzja illi fuq il-vapur tghabbew 18-il carton. Invece mill-*joint tally*, dik ta' l-agent tal-vapur a fol. 13, u dik tal-Cargo Handling a fol. 91, jinsab stabbilit illi f' Malta gew skarikati biss sittax (16)-il carton. Jirrizulta, imbaghad, mill-Gate Pass Out (fol. 16) illi r-rapprezentant tar-ricevitur irceva in konsenja proprju dawn is-sittax-il carton, “*of which one (1) carton damaged*”. Dan l-ahhar riljiev ghall-istess ragunijiet fuq

moghtija ma jinteressax lil din il-Qorti ghall-finijiet tad-determinazzjoni tad-dannu billi, kif inghad, l-azzjoni qed issir kontra l-vapur u, allura, kif riskontrat mit-*tally sheets* il-cartons konsenjati gew skarikati shah u apparentement intatti tant li l-*joint tally clerks* ma adducew l-ebda rimarka fir-rigward;

Dan stabbilit il-Qorti tikkondividi r-rilevanza tal-perit legali dwar il-likwidazzjoni ta' dawn iz-zewg cartons hekk rizultanti nieqsa fil-mument tal-hatt tal-merce minn abbord il-vapur. Dan anke ghall-aspett sussidjarju ghalkemm importanti tal-limitazzjoni tar-responsabilita', meritu ta' eccezzjoni ohra sollevata, fil-parametri tal-*paramount clause* tal-*bill of lading* (klawsola 2) u li *expressis* tirreferi ghall Hague Rules (1924). Il-likwidazzjoni ta' mija u sebghin lira Maltija (Lm170) jidher li hi sew kalkolata fit-termini ta' dawn ir-regoli;

Fuq il-bazi tal-konsiderazzjonijiet guridici fuq maghmula l-kompitu tal-Qorti jkollu jieqaf hawn billi jekk tmur oltre tkun qed teccedi l-kompetenza limitata lilha akkordata li tistabbilixxi l-fatt, id-dannu u d-definizzjoni ta' l-istess.

Ghal dawn il-motivi;

Taqta' u tiddeciedi l-kawza billi tiritjeni illi s-socjeta' importatrici D. Tanti & Co. Ltd., ghal liema giet surrogata s-socjeta' assikuratrici attrici, irceviet zewg (2) cartons neqsin mill-ammont ta' tmientax (18)-il carton kontenenti *batteries* ghal Camcorder, televizionijiet tal-kulur u video cassette recorders, importati minnha u trasportati permezz tal-vapur "GODEWIND", li wasal Malta fit-18 ta' Novembru 1993;

L-ammont likwidat ghal dawn iz-zewg cartons huwa ta' mija u sebghin lira Maltija (Lm170);

Kopja Informali ta' Sentenza

In raguni għall-konsiderazzjonijiet fuq maghmula l-Qorti tastjeni milli tiehu konjizzjoni tat-talba kundannatorja għall-hlas.

Tenut rigward tac-cirkostanzi kollha f' dan il-kaz l-ispejjez tal-kawza għandhom jigu sopportati bin-nofs bejn il-kontendenti, hlief dawk tad-dritt tar-Registru, li għandha tbatihom esklussivament is-socjeta` attrici.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----